

"Cum historia pro securitate!"

**SZEMERE BERTALAN
MAGYAR RENDVÉDELEM-TÖRTÉNETI
TUDOMÁNYOS TÁRSASÁG**

☒ : H-1037 Budapest, Haránt utca 12.

☎ : (+36/06-1) 250-6199 ; @ : paradi.jozsef@gmail.com

Web: <http://www.szbmrnt.atw.hu>

A körlevelek megtalálhatók a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság honlapján

Tárgy: *Recenzió FARKAS Gyöngyi*

**KÖRLEVÉL
(2019-353)**

Tisztelt Tagtársak, Kedves Szimpatizánsok!
Ezúton tájékoztatlak Benneteket arra, hogy 2019. VI. 13-án (csütörtökön) került ki a nyomdából Csehszlovákia 1968. évi megszállásának magyarországi visszhangját feldolgozó könyv.

FARKAS Gyöngyi: *Megszállás, vagy segítségnyújtás. A Csehszlovákia elleni intervenció fogadtatása Magyarországon 1968-ban.*

Pécs – Budapest, 2019,

Kronosz Kiadó – Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára. B/5, 218 p.

HU-ISBN 978 615 60 2701 6. /Közelmúltunk hagyományai./

HU-ISSN 1586-9784.

A kötet 2019. júniusában első kiadásként került ki a nyomdából. A B/5-ös méretű könyv kartonkötést kapott. Az első *borítóra* szerkesztett fényképen — az öltözőkük (65 M. nyári gyakorló öltözők) és a fegyverzetük (AMD géppisztoly) a Magyar Néphadsereg honvédeként valószínűsíthető — katonák láthatók, amint fűben heverve Sokol rádiót hallgatnak. A kép alatt a szerző neve, a mű címe és a kiadók olvashatók. A gerincre a szerző nevét és a cím első mondatát nyomtatták. A hátsó borítón harckocsioszlop látható, amint felhúzott sorompó alatt haladnak, az út mentén pedig VÁM / ZOLL feliratú jelzőtábla áll. A borító alapszínei a sötét árnyalatai, a barna és a fehér. Az első és a hátsó borító úgynevezett behajtott fület is kapott. Az első fül tetején szereplő fénykép a dunaújvárosi fésűs fonógyárban az 1968-as bevonulás kapcsán szervezett munkásgyűlésről készült. A hátsó borító fülenek a tetején újságvilággal háttérrel kerékpárjának támaszkodó ember látható, amint újságot olvas. A fülek képei alatt — mindkét földre kiterjedően — a kötet rezüméje olvasható.

A kötet klasszikus *címnegyedik* kezdődik, melynek tartalma a magyar hagyományokat követi. Az ötödik és hatodik oldalt a *tartalomjegyzék* tölti ki. A kötet *szövegét* a szerző hat fő- és 18 alfejezetre osztotta:

TÁJÉKOZTATÁS ÉS PROPAGANDA

A tájékoztatás hiánya

A lakosság reakciói a propaganda szerint

A hitelesség illúziója: helyszíni tudósítások

A TÁJÉKOZÓDÁS LEHETŐSÉGEI

„Ellenséges” hírforrások

A szemtanúk beszámolói

Rémhírek

VÉLEMÉNYEK ÉS ÉRTELMEZÉSEK

Elítélők és együttérzők

Helyeslők és megértők (bár aggódók)

Kádár – Dubček – Ceausescu

AZ INTERVENCIÓ RÉSZTVEVŐI. PROPAGANDA ÉS TAPASZTALAT

A katonák manipulálása

A nemzeti ellenállás hatása

A hazatérés, mint propagandaesemény

A TILTAKOZÁS FORMÁI. KÖZELKÉPEK

A lázadó egyetemista – Gy. Lajos

A jóhiszemű kritikus – F. László

Röpcédulázó fiatalok – K. Kornél és társai

*A szereplők**Eszmék és képzetek**A történet**Kriminalizálás és fegyvelmezés*

A magányos tiltakozó S. János

A szöveges rész a fejezeteket megelőzően a *Bevezetéssel* kezdődik. A szerző már a bevezetőben tisztázta, hogy az 1968-as csehszlovákiai bevonulást nem lehet érdemben tárgyalni a „létező szocializmus”, a „szocialista tábor”, a KÁDÁR-rendszer és az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc, valamint a trianoni békediktátum, továbbá a területi revízió, illetve a szomszédos országokban élő magyar kisebbség témájának az érintése nélkül. FARKAS Gyöngyi továbbá felhívta az olvasók figyelmét arra is, hogy az 1968-as csehszlovákiai megszállás magyar visszhangjának bemutatása a források szabta korlátozások között lehetséges. Munkája során döntően az ügynökjelentésekre és a kihallgatási jegyzőkönyvekre támaszkodhatott. Ebből fakadóan az összkép ugyan nem lehet teljes, azonban a fő vélemény-típusok mégis megragadhatók.

A szöveges rész befejező eleme az *összegzés* melyben a szerző csoportosította az 1968-as csehszlovákiai bevonulással kapcsolatosan kialakult vélemény-típusokat. Eszerint a magyar társadalom jelentős része elítélte a bevonulást. Voltak azonban, akik helyeselték a megszállást, sőt már korábban időszerűnek tartották. E két nézet között helyezkedett el a megértők

csoportja, akik azért aggódtak a Varsói Szerződés tekintélyvesztésén, mert a csehszlovák-magyar viszony megromlásától tartottak, melynek következtében feltételezték, hogy a Felvidéken élő magyar kisebbség helyzetében kedvezőtlen fordulatok várhatók. Voltak olyanok is, akik a trianoni békediktátum és a magyarokkal való bánásmód büntetéseként élték meg az 1968-as katonai akciót. Végül pedig kevesen ugyan, de voltak, akik a viszázsátolásban reménykedtek.

A Csehszlovákia elleni intervenció ellen nagyon kevesen tiltakoztak. A tiltakozás a „korculai nyilatkozat”-ban öltött testet, melyet társadalomtudósok csoportja írt alá. 1956 óta ez volt az első és nyílt csoportos véleménynyilvánítás a kormány politikája ellen. A szerző úgy értelmezte a helyzetet, hogy a magyar társadalom konszolidált viszonyokra, nyugalomra vágyódott. Az emberek abban reménykedtek, hogy a szovjet típusú rendszernél élhetőbb formáció jöhet létre. Úgy érezték, hogy ennek a lehetőségnek az esélyeit rontaná, ha a politikai rendszerrel szemben nyilvánosan fellépnének. Sokukban azonban az 1968-as csehszlovákiai katonai akció az „emberarcú szocializmus”-ba vetett hitet rombolta szét. A maradék politikai — a szerző szavaival élve — „illúziókat pár évvel később a magyarországi reformok leállítására oszlatta szét véglegesen”. FARKAS Gyöngyi ezzel a mondattal fejezte be könyve szöveges részét.

A főszöveget a *forrás- és irodalomjegyzék* követi. A szerző hivatkozásait lábjegyzetek formájában rögzítette. A lábjegyzetek az egyszerűsített bibliográfiai leírás rövidített formái, melyek oldása a forrás- és irodalomjegyzékben valósult meg. Három levéltár: az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára és a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltára forrásbázisának vonatkozó anyagait tárta fel a szerző és jelenítette meg jegyzetapparátusában.

A hivatkozott irodalmak jegyzékében 105 írásmű szerepel, köztük négy angol nyelvű — egy brit és három Amerikai Egyesült Államok beli kiadású — alkotás. A hivatkozások között szerepel két doktori disszertáció is, amelyek a Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsész- és társadalomtudományi Kar Történelemtudományi Doktori Iskolájában és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar Hadtudományi Doktori Iskolájában készültek. Emellett a hivatkozások között szerepelnek konferenciakiadványok tanulmányai, honlapokra és televízióműsorokra, illetve filmre való hivatkozások is. Könyvekre 52, folyóiratokban megjelent tanulmányokra 33 esetben hivatkozott a szerző. FARKAS Gyöngyi különösen fontosnak találta ABLONCZY Balázs, BÉKÉS Csaba, BENCsik Péter, CSIZMADIA Ervin, EHRENBERGER Róbert, HELLER Ágnes, KOZMA Ágnes, MARKÓ György, MITROVICS Miklós, POPÉLY Árpád, RAINER M János, RÉVÉSZ Béla, SIMÁNDI Irén, TAKÁCS Róbert és VAMOS György mű-

veit, mivel e szerzők kettő, illetve három alkotásait is beemelte a hivatkozásai közé.

A névmutató a forrás- és irodalomjegyzéket követően két oldal tejjedellemmel 110 személynevet tartalmaz. A névmutató nem foglalja magában a névváltozáson átesett személyek eredeti nevét, valamint a tárgyalt időszakban viselt címeiket és rangjaikat, továbbá a több keresztnévvel rendelkezők esetében csak a legismertebbet közli.

A rezümé a névmutató után található négy oldal terjedellemmel.

A rezümé után — a kiadói és a nyomdai adatok mellett — szerepel azon honlapcím, ahol a mű digitalizált formában elérhető:

www.szaktars.hu

A kötetet a Kronosz Kiadó és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára által kiadott könyvek jegyzéke zárja, amelynek a végén megtalálható a kötetek digitális elérhetőségének a honlapcímei is.

www.kronoszkiado.hu

www.abtl.hu

A magyar rendvédelem-történet művelése érdekében kifejtett tevékenységéhez mindannyiútoknak további eredményeket kívánok!

Budapest, 2019. VI. 17.

Tagtársi üdvözléssel:

Dr. PARÁDI József
a társaság elnöke